

Zondag 28 oktober 2018

TivoliVredenburg - Grote Zaal - 15.00 uur

Inleiding 14.15 uur - Huib Ramaer

NEDERLANDS PHILHARMONISCH ORKEST

Alexander Joel, dirigent

Frank Braley, piano

Marcos Fernández-Barrero * 1984

Homenatge a Bernstein (Hommage aan Bernstein - 2017)

gecomponeerd in opdracht van het Orquestra Simfònica de Barcelona en L'Auditori

George Gershwin 1898-1937

Pianoconcert in F groot (1925)

Allegro

Adagio - Andante con moto

Allegro agitato

Pauze

Sergej Prokofjev 1891-1953

Delen uit *Romeo en Julia*, opus. 64 (1935)

Montagues en Capulets

Scène (de straat ontwaakt)

De jonge Julia

Menuet (de aankomst van de gasten)

Maskers; Balkonscène (Romeo en Julia)

Volksdans; Dans

De dood van Tybalt

Romeo en Julia voor het afscheid

Dans van de leliemeisjes

Romeo bij Julia's graf

Marcos Fernández-Barrero - Hommage aan Bernstein

Momenteel hameren veel Catalanen op hun onafhankelijkheid, maar de Barcelonese componist Marcos Fernández kijkt in zijn muziek voortdurend achter de horizon - geen wonder als je in Londen woont en deels in opdracht van

film- en tv-makers werkt. In de stukken die hij voor de concertzaal schrijft hoor je jazzelementen terug, soms ook flamenco-invloeden en sporen van niet-westerse muziek. Ook maakt hij in zijn ritmische drive en orkestkleuren geen geheim van zijn bewondering voor Leonard Bernstein. Ter gelegenheid van diens honderdste geboortedag componeerde hij deze Hommage.

'Bernstein was een fenomeen dat je niet in één woord kunt samenvatten', licht Fernández toe. 'Daarvoor was hij als mens en componist te veelzijdig. Toch associeer ik hem in de eerste plaats met *America* uit *West Side Story*. Die song bevat een van de meest herkenbare ritmische patroontjes uit de muziekgeschiedenis. Bovendien is het een vernieuwende mix van muzikale stijlen die het kosmopolitische, multiculturele karakter van een grote stad als New York weerspiegelt.' Als uitgangspunt nam Fernández het tegendraadse ritmische patroon van de song (*I like to be in A-me-ri-ca*). Het is van Spaans/Latijns-Amerikaanse oorsprong en duikt overal in Bernsteins oeuvre op; aanstekelijke ritmes zijn zó kenmerkend voor zijn oeuvre dat zijn dochter Jamie haar vaders muziek omschreef als 'a celebration of rhythm'. En dat geldt ook voor de Hommage, een stuwend, energiek, dansbaar stuk. Ook Bernsteins cross-overgedrag wordt gehonoreerd: Fernández gebruikt een scala aan stijlmiddelen, puttend uit volksmuziek, pop en avant-gardetechnieken.

George Gershwin - Pianoconcert

In een programma rond Bernstein mag George Gershwin niet ontbreken - die ging hem tenslotte voor in het vermenigen van 'hogere' en 'lagere' genres. Begonnen als songplugger bij een muziekuiteverij bekwaamde hij zich pas later in klassieke compositietechnieken. Een begenadigd pianist was hij al van jongs af aan; zijn broer Ira (die later zijn vaste leverancier van songteksten zou worden) had voor zijn veertiende verjaardag een piano gekregen, maar de jongere George was degene die erop speelde. Na vele songs en een aantal musicals scoorde Gershwin in 1924 met *Rhapsody in Blue*, zijn eerste grootschalige compositie. Walter Damrosch, chef-dirigent van het New York Symphony Orchestra, was dermate geïmponeerd dat hij Gershwin opdracht gaf voor een pianoconcert. Op dat moment moest Gershwin nog in handboeken naslaan 'what a concerto was all about', zoals hij achteraf verklaarde. Maar dat hij swing en showgevoel met klassieke structuren kon verbinden had hij al aangetoond en succes was gegarandeerd, mede omdat hij zelf de pianopartij zou vertolken. Gershwin omzeilde zijn compositorische onervarenheid met karakteristieke flair. Het was geen ambitieus werk, liet hij weten; de driedelige opbouw en de instrumentatie waren klassiek, maar verder moest het bovenal een lekker speelstuk zijn. Net als de *Rhapsody* is het typisch stadse, New Yorkse muziek. Deel één speelt trefzeker in op de heersende charleston-rage en het centrale *Adagio* heeft een onweerstaanbare bluesy

sfeer. Het slotdeel pulseert van Latijns-Amerikaanse dans-ritmes - een voorbode van de ritmische exotiek die zo karakteristiek voor Leonard Bernstein zou worden.

Sergej Prokofjev - delen uit Romeo en Julia

Shakespeares toneelstuk *Romeo en Julia* inspireerde heel wat componisten, van Berlioz en Tsjajkovski tot Leonard Bernsteins *West Side Story*. Ook Sergej Prokofjev, die met kangeroe-gemak van modernistisch naar klassiekerig kon springen, zag het muzikale potentieel ervan: in 1935 componeerde hij het gelijknamige ballet dat wereldfaam kreeg. Hij componeerde het in een cruciale fase van zijn leven: na bijna twintig jaar een zwervend muzikantenbestaan in Amerika en Europa te hebben geleid was hij teruggekeerd in zijn geboorteland - inmiddels een Sovjet-dictatuur. Dat hij zich vanaf nu aan Partijdoctrines moest onderwerpen liet hem koud; met zijn typische mengeling van naïviteit en arrogantie meende hij dat geen regime niet zo stom zou zijn om zijn muzikale kwaliteiten ter discussie te stellen. Kenmerken van zijn latere 'Sovjetstijl' tekenen zich al af: krachtige melodieën, massieve strijkerspartijen, maar vooral in de snellere episodes klinkt nog altijd de grilligheid en scherpte waarmee hij in de jaren twintig zoveel opzien baarde.

Zoals veel van Prokofjevs theatercomposities had *Romeo en Julia* een getroebleerde ontstaansgeschiedenis. Het Kirov Theater in Leningrad verstreekte Prokofjev de opdracht, maar trok zich vervolgens terug. Daarop nam het Moskouse Bolsjoj Theater het project over om het contract op de valreep te verbreken: Prokofjevs muziek zou 'ondansbaar' zijn - een inschattingsfout die vaker wordt gemaakt bij baanbrekende balletten. Pas in 1940 kwam het van een première, alsnog bij het Kirov, en met historisch succes.

De hier gespeelde delen volgen de hoogtepunten uit het overbekende verhaal: de vete tussen twee Italiaanse families jaagt hun twee verliefde jonge kinderen de dood in. Prokofjev presenteert de verhaalingrediënten op een bijna kubistische manier, met scherpe contouren en felle klankkleuren; *soft-focus* gaat hij nadrukkelijk uit de weg. De rivaliserende families worden geïntroduceerd door een onheilspellend crescendo van wringende noten; de daaropvolgende 'ridderdans' (zoals Prokofjev die noemde) is hoekig en agressief.

Daarmee contrasteert het portret van de veertienjarige Julia: springerig, met kristalheldere hoge timbres, in de 'maagdelijke' toonsoort C-majeur. De muziek bij het protserige bal van Julia's ouders (*Maskers*) is een dansje met typische Prokofjev-overdrijvingen - een karikatuur van een menuet, als het ware - en de opmaat voor de beroemde tuinscène, waar Romeo en Julia elkaar de liefde verklaren. Tybalt's dood is het keerpunt in het verhaal. Hier wreekt Romeo de laffe moord op zijn vrolijke makker Mercutio: een razend, bijna tekenfilm-achtig deeltje dat achtereenvolgens Mercutio's grappenmakerij, Romeo's spectaculaire achtervolging van de moordenaar Tybalt en diens dood weergeeft. Na Romeo's

verbanning wordt Julia uitgehuwelijkt aan een onaangename edelman; 'leliemeisjes', vers uit de Cariben geïmporteerd door haar rijke familie, voeren een onvrolijk dansje uit. Dan volgt Julia's geënceneerde schijndood, de ontdekking van haar 'lijk' door Romeo en de dubbele zelfmoord die daarop volgt - door Prokofjev voorzien van muziek met een bijna karikaturale wanhoop.

Michiel Cleij

In 1991 deed **Frank Braley** voor het eerst mee aan een concours. Het was de prestigieuze Koningin Elisabethwedstrijd, waar hij de Eerste Prijs en de Publieksprijs won. Het was, zoals hij het zelf zegt, 'een scharnierpunt in mijn leven. Daarvoor was ik een conservatoriumstudent die door niemand begroet werd, daarna zei iedereen dat het een eer was mij te ontmoeten.' Daarna ging het pijlsnel met zijn carrière. Hij speelde samen met onder meer de meeste Franse orkesten, het London Philharmonic Orchestra, het Rotterdams Philharmonisch Orkest en het Boston Symphony Orchestra. Zijn cd's zijn diverse malen bekroond waarbij zijn spel werd vergeleken met befaamde voorgangers als Claudio Arreau en Alfred Brendel. Hij is jurylid bij de Koningin Elisabethwedstrijd en docent aan het conservatorium van Parijs. Ook profileert hij zich met de baton, dat laatste als chef-dirigent van het Orchestre Royal de Chambre de Wallonie.

Waar zijn halfbroer Billy Joel de lichte muze volgde, koos **Alexander Joel** voor de klassieke muziek en studeerde orkest-directie. Van 2001 tot 2007 was hij Kapellmeister van de Deutsche Opera am Rhein in Düsseldorf. Vervolgens was hij tot 2014 directeur van de opera en het symfonieorkest van Braunschweig. Bij veel grote operagezelschappen was Joel te gast, zoals de Deutsche Oper Berlin, Covent Garden in Londen, Bayerische Staatsoper in München en de Vlaamse Opera, waar hij sinds vorig seizoen vaste gastdirigent is. In de concertzaal werkte Alexander Joel samen met onder meer het WDR Rundfunkorchester Köln, en het BBC Philharmonic Orchestra.

Het **Nederlands Philharmonisch Orkest** ontstond in 1985 uit het Utrechts Symfonie Orkest, het Nederlands Kamerorkest en het Amsterdams Philharmonisch Orkest. Dat laatste orkest werd in 1953 opgericht door Anton Kersjes. Die wist een nieuw publiek naar de concertzalen te trekken, onder meer door de wekelijkse uitzending bij de KRO op televisie. Marc Albrecht is sinds 2011 chef-dirigent van het NedPho en De Nationale Opera. Het orkest is sinds 1985 de vaste orkestpartner van de Nationale Opera in Amsterdam. Het orkest vestigde in de loop van de jaren een echte Mahlertraditie, naast laatromantisch repertoire van Brahms en Bruckner op het concertpodium, en Strauss en Wagner in de opera.

Het volgende concert in de serie Romantiek op Zondag Zondag 18 november - Antwerp Symphony Orchestra o.l.v. Jamie Philips: Adams, Saint-Saëns en Dvořák